

לכה את עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תרעה
ערש"ק פרשת תצוה

מדוע נתקיים ה"מחני" בפ' תצוה?

להזכיר במקדש את כל סוגי בני ישראל

בגדי כה"ג - תכשיטים או בגדים?

יותר תלמידים - פחות חובות!

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת תצוה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תרעה), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי פוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,

הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב רפאל לבנוני, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן הענינים

ה. מקרא אני דורש.....

מדוע נתקיים ה"מחני" בפ' תצוה?

האם אפשר למחוק משהו שלא נכתב עדיין? / מדוע הי' נצרך הזכרת שם משה בפ' תצוה? / קריאת פ' תצוה בסמוך ליום הסתלקותו של משה רבינו

(עי' לקוטי שיחות ח"ב עמ' 675. חכ"א עמ' 173. סה"ש תשנ"ב ח"ב עמ' 394. ועוד)

ט. פנינים פנינים פנינים.....

כהונה המקרבת ל'משה / בין אפור הנביא לאפור הכה"ג

יא. יינה של תורה.....

להזכיר במקדש את כל סוגי בני

בגדים המזכירים את בני ישראל / הקב"ה משתעשע בעצם מציאותם של בני ישראל / יהודים של "לב", של "כתפיים" ושל "רימונים" / כניסה למקדש - רק עם כל סוגי בני ישראל

(עי' לקוטי שיחות חכ"א עמ' 181 ואילך)

טו. פנינים פנינים פנינים.....

בגדי כהונה - לכל אחד וגם במדינה / הרעש שצריך להיות "בשולאי המעייל"

יז. חידושי סוגיות.....

מח' רש"י והרמב"ם בננין האפור

יסיק דנח' אם בגדי כה"ג בגדר תכשיטים או בגדר בגדים, וזהו טעם החילוקים ביניהם במדת האפור / עפ"ז יבאר פלוגתת הרמב"ם והרמב"ן בסדר הלבשה

(עי' לקוטי שיחות חכ"ז עמ' 191 ואילך)

כא. תורת חיים.....

הגדלת המוסד - הוספת תלמידים!

כג. דרכי החסידות.....

אחריותו של העופק בחינוך

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

מדוע נתקיים ה"מחני" בפ' תצוה?

האם אפשר למחוק משהו שלא נכתב עדיין? / מדוע הי' נצרך הזכרת שם משה בפ' תצוה? / קריאת פ' תצוה בסמוך ליום הסתלקותו של משה רבינו

ידועים דברי בעל הטורים על פרשתנו, פרשת תצוה: "לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמשנה שנוצד משה אין סדר שלא הזכיר בה. והטעם, משום שאמר 'מחני נא מספרך אשר כתבת', וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה".

וכתוכן דבריו של בעל הטורים נמצא בעוד ספרים (זהר חדש שיר-השירים בתחילתו ס, ג. רבותינו בעלי התוספות ורבינו בחיי תשא לב, לב. פירוש הרא"ש על התורה ריש פרשתנו. ועוד).

והנה, כבר האריכו בספרים בהשקו"ט שיש בענין זה; ועדיין מקום להוסיף ולפלפל בזה, כדלקמן.

ב. הנה בפירוש "מחני נא מספרך" שאמר משה (תשא לב, לב) כתב רש"י בפירושו: "מכל התורה כולה".

וברא"ם פירש כוונת רש"י: "מכל התורה העתידה להיכתב מידו, שכבר נצטווה בהיותו בהר סיני לכותבה על פי הסדר שכתבה"; ובגור ארי' פירש באופן נוסף – שהכוונה לתורה כפי שהיא כתובה אצל הקב"ה: "התורה שהיתה כתובה מאז אש שחורה על גבי אש לבנה, כמו שפירש רש"י בפרשת וזאת הברכה (לג, ב) אצל 'מימינו אש דת למו', דעל זה אמר שימחוק את שם משה מכל התורה".

[ברא"ם פירש בעוד אופן, שכוונת משה היתה שהקב"ה ימחוק את שמו מאותו חלק של התורה שכבר נכתב, וכדברי רש"י בפ' משפטים (כד, ד) שלפני מתן תורה כתב משה "מבראשית ועד מתן תורה". אבל צ"ע איך אפשר לפרש כן ברש"י, שהדגיש כי הכוונה היא ל"כל התורה כולה"!].

ומעתה צריך ביאור: כיון שבקשת משה "מחני נא" מתייחסת ל"כל התורה כולה" – מדוע נמחה שמו דוקא מפרשת תצוה?

ג. והנה ידוע, כי בזמן אמירתה של פרשת תצוה נחלקו השיטות: יש אומרים, שהפרשיות הן כסדרן, ופרשת תצוה נאמרה לפני מעשה העגל שעליו מדובר בפרשת כי תשא שלאחר' (ראה זהר ח"ב קצה, א. אבן עזרא ר"פ תרומה. רמב"ן ר"פ תרומה ור"פ ויקהל. ועוד); ויש אומרים, שפרשת תצוה נאמרה רק לאחר מעשה העגל (תנחומא תרומה ח. וכן היא דעת רש"י בפ' תשא לא, יח. לג, יא. ועוד).

ובכן:

לפי השיטה שפרשת תצוה נאמרה לפני מעשה העגל – ה' אפשר לבאר, שכיון ואמר משה "מחני נא מספרך אשר כתבת", הרי מתאים הדבר שיהי' זה בפרשת תצוה **שנבר נכתבה** עוד לפני פרשת כי תשא שבה נאמר "מחני נא" [אלא שמדברי רש"י הנ"ל: "מכל התורה כולה" – מובן שאין לפרש כן. ודו"ק. וראה לקמן ס"ו];

אבל לפי השיטה שפרשת תצוה נאמרה רק לאחר מעשה העגל המסופר בפרשת כי תשא – יש לעיין למה נבחרה דוקא פרשה זו.

ד. ויש להוסיף, שלא זו בלבד שצריך ביאור בהטעם שנבחרה דוקא פרשה זו, אלא שהסברא נותנת שהי' צריך לבחור דוקא פרשה אחרת; כי לכאורה, מתאים יותר לרמז שאמירת משה נתקיימה (אף שהיתה "על תנאי"), באחת הפרשיות שבאה **לאחר** שיודעים אנו כבר מאמירת "מחני נא" – ולא בפרשת תצוה שבאה ב(סדר הפרשיות ב)תורה עוד **לפני** כל אמירה זו!

[ולפי סברא זו הרי **אדרבה** – דוקא לפי השיטה שפרשת תצוה נאמרה לפני מעשה העגל (כנ"ל ס"ג) מתחזקת הקושיא: איך יתכן לרמוז למחיית שמו של משה דוקא בפרשה שהיתה קודם לכל הענין? !].

ואולי יש לתרץ:

זה שקללת חכם אפילו על תנאי באה, הוא רק בנוגע לדבר שהי' **במציאות** בעת אמירת הקללה – שאז חלה עליו הקללה; מה שאין כן בדבר שמציאותו נתהוותה לאחריו שלא נתקיים התנאי (ובמילא – בטלה הקללה), אין שייך שהקללה (שבטלה) תחול עליו. ולכן נמחה שמו של משה דוקא מפרשה הקודמת לאמירת "מחני נא", שהי' מקום לקללה לחול עליו קודם שנבטלה – ולא בפרשה שכל מציאותה מתחילה רק לאחר שהתנאי לא נתקיים, כך שביחס לפרשה זו אין מקום לקללה מעיקרא.

ה. ועוד יש לומר, שקושיא זו – למה נבחרה דוקא פרשת תצוה לקיום "מחני נא" –

לקראת שבת

ז

היא הטעם לזה שמצינו בספרים (מאור עינים פרשתנו. ועוד) טעם נוסף לזה שבפרשת תצוה לא נזכר שמו של משה, והוא: כיון ובשבעה באדר מת משה, הרי נרמז זמן הסתלקותו בכך שלא נזכר שמו בפרשת תצוה שקריאתה בסמיכות לזמן הסתלקותו.

ולפי הנ"ל מובן הצורך בב' הטעמים – בלשון הש"ס: "וצריכא" – כי יש בזה מה שאין בזה:

הטעם שבפרשה זו נתקיים "מחני נא" אינו מספיק בפני עצמו – כי לפי זה הי' מתאים יותר לקיים זה בפרשה שלאחר האמירה "מחני נא" (כנ"ל ס"ד);

וגם הטעם שפרשת תצוה סמוכה לזמן הסתלקותו של משה אינו מספיק בפני עצמו – שהרי שבעה באדר הוא (לא רק יום הסתלקותו של משה, אלא) גם יום לידתו של משה, המעורר להזכיר שמו ביתר שאת!

ולכן יש צורך בצירוף שני הטעמים יחד – שהקיום ד"מחני" הוא בפרשה שקורין בסמיכות לזמן מיתת משה [ועוד יש להאריך טובא בענין זה דסמיכות פ' תצוה לשבעה באדר, ואכ"מ].

ו. ויש להוסיף עומק בזה שבפרשת תצוה נתקיימה האמירה "מחני נא":

בפשטות מבינים, שהכוונה היא לעצם זה שלא נזכר שמו של משה בסדרה – אף שנזכר שמו בכל הסדרות (שמאז לידתו).

אמנם אי משום הא לבד – הרי ידוע כי בס' דברים מצינו עוד כו"כ סדרות שבהן לא נזכר שמו של משה [עקב, ראה, שופטים, תצא ונצבים].

גם צ"ב הלשון "מחני" – שמשמעו מחיקה של דבר שכבר נכתב וישנו במציאות, ולא רק העדר הכתיבה מלכתחילה. וכשינוי לשון הכתוב (תהלים סט, כט): "ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו".

ולכן יל"פ, שהמיוחד בפרשתנו הוא (לא רק עצם זה שלא נזכר שמו מלכתחילה, שזה מצינו בעוד פרשיות כנ"ל, אלא) שתוכן הפרשה דורש במיוחד שיזכירו את שם משה; וזהו שנתקיים ה"מחני" – בזה שמצד תוכן הפרשה הי' צריך להיכתב (והרי למעלה "אין כח חסר פועל" ונחשב כאילו כבר נכתב), ואף על פי כן נשמט שם משה.

והביאור בזה:

אמנם בתחילת הפרשה אין מההכרח להזכיר את שמו של משה, כיון שהוא בא בהמשך אחד לפרשת תרומה, שבה נזכר ציווי הקב"ה אל משה. אבל סוף הפרשה, הציווי על עשיית מזבח הקטורת, הוא ענין בפני עצמו, כי:

בתחילת הסדרה מבואר אודות כלי המשכן ובגדי הכהנים, שכל זה הי' מן המוכן ל"ה בבס"ו או ל"ה אדר (כמ"ש בתנחומא ס"פ פקודי וילקוט שמעוני מלכים רמז קפד); אחר כך

(פרשתנו כט, א ואילך) באה פרשת המילואים שענינה בסוף חודש אדר; ובסוף הסדרה (ל, א ואילך) חזר וציווה הקב"ה על מזבח הפנימי, שנעשה הרבה קודם לכן, ביחד עם שאר כלי המשכן! ואם כן לכאורה הי' צריך להיות דיבור מיוחד על זה [בהקדמת הקריאה למשה, כמבואר בספרא ר"פ ויקרא]: "וידבר ה' אל משה" וכיו"ב.

וזהו שבכך נתקיים "מחני נא מספרך אשר כתבת", שלפי תוכן הפרשה הי' צריך להיכתב שמו של משה (שהקב"ה קרא למשה ודיבר עמו) ובכל זאת הוא אינו נזכר, בזה מתקיימת ה"מחיקה" של שמו של משה – שהי' אמור להיזכר בפרשה ו"נמחק" [ובפרטיות י"ל בב' אופנים: ש"מחני נא" הוא הטעם לזה שלא נכתב הדיבור, או שמפני זה לא נתייחד הדיבור]. ועצ"ע בכ"ז.

[אך יש להעיר לשלימות הענין, דבענין הפרשיות שבס' דברים שלא נזכר שמו של משה הרי לכאורה קושיא מעיקרא ליתא, כי כיון ש"משנה תורה" הוא ענין אחד והמשך אחד, "אלה הדברים אשר דיבר משה" – שבסוף שנת הארבעים חזר על כל דברי התורה ובאופן ש"מדבר בעד עצמו", הרי זה נחשב (בענין זה) כמו פרשה אחת שבתחילתה ובראשיתה נזכר שמו של משה. ופשוט].

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

יוכלו להיכנס לתוך המשכן, שהוא הוא המקום הקבוע למשה להיכנס ולשמוע את דבר ה' (תרומה כה, כב ובפרש"י).

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ו עמ' 170 ואילך)

בין אפוד הנביא לאפוד הכה"ג

כתב הרמב"ם: "זה כו' שהכהנים היו חוגרין אפוד בד, לא היו כהנים גדולים, שאין האפוד של כהן גדול אפוד בד כו', אלא אפוד זה היו חוגרים אותו בני הנביאים ומי שהוא ראוי שתשרה עליו רוח הקודש להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש" (סוף הל' כלי המקדש).

ולכאורה צריך ביאור, הרי אם אפוד בד זה בא "להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול" שמדבר על פי האפוד, מדוע אם כן חגרו בני הנביאים "אפוד בד" דווקא, שאינו כמו האפוד של כהן גדול, שלא הי' של בד?

ויש לומר הביאור בזה:

"בני הנביאים" הם "אלו שהם מבקשים להתנבא" (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ה). והנה, כדי "להתנבא" דרושים ריבוי תנאים, כמו שמבאר הרמב"ם בארוכה (שם, ה"א) ש"אין הנבואה חלה אלא על כו' גבור במדותיו ולא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם כו', בעל דעה רחבה נכונה עד מאד כו', דעתו פנוי תמיד למעלה כו' להבין באותן הצורות הקדושות הטהורות כו'". ומזה נמצא, אשר ה"מבקשים להתנבא" ובמילא יש להם כל התנאים הנ"ל, הרי דרגתם גבוהה יותר מדרגת כהן גדול, שהרי לא מצינו בכהן גדול כי אם ש"כהן גדול צריך שיהי' גדול כו' בנוי בכח בעושר בחכמה ובמראה" (הל' כלי המקדש ריש פ"ה), שאין זה בערך כלל להתנאים הנדרשים מהרוצה להגיע לנבואה.

יתר על כן, במורה נבוכים (ח"ב פמ"ה) מבאר

כהונה המקרבת למשה

ואתה הקרב אליך את אהרן נז' ואת בניו נז' לכהנו לי

ואתה הקרב אליך - לאחר שתגמור מלאכת המשכן (כה, א. רש"י)

הקשו המפרשים (רא"ם, גו"א ועוד), מנ"ל לרש"י שעל משה "לכהן" את אהרן ובניו רק לאחר שיגמור מלאכת המשכן, ותירצו באופנים שונים.

ויש לומר, שרש"י למד כן ממה שנאמר "ואתה הקרב אליך", שפירושו שעל ידי כהונתם, יהיו אהרן ובניו קרובים למשה. ולכאורה יוקשה, מה הקשר בין כהונת אהרן ובניו למשה עצמו?

ואין לתרץ שכיון ומשה הי' אז "כהן" (ראה רש"י פרשתנו כט, כד) - הנה כאשר יעשה את אהרן ובניו לכהנים, הרי עי"ז הרי הוא מקרב אותם אליו - הכהן (ראה ראב"ע שם), שהרי עדיין יוקשה, הרי מעלתו של משה אינה כהונתו אלא ענינים אחרים, וא"כ, איך נעשים הכהנים "קרובים" למשה עצמו על ידי כהונתם?

ומזה למד רש"י שהכוונה "לאחר שתגמור מלאכת המשכן":

לפני הקמת המשכן היתה הבדלה בין משה רבינו לבין הכהנים, כמו שכתוב (יתרו יט, כד): "ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים", ומפרש רש"י: "אתה מחיצה לעצמך, ואהרן מחיצה לעצמו, והכהנים מחיצה לעצמם" - הרי שלא הותרו הכהנים להתקרב למקום משה (ואף לא למקום אהרן).

וזהו הכוונה ב"ואתה הקרב אליך", שכאשר תגמור מלאכת המשכן, ואהרן ובניו יהיו "כהנים", הרי על ידי זה לא תהי' עוד הבדלה בין משה והכהנים, אלא אז יהיו הם - הכהנים, אהרן ומשה "קרובים" ובמקום אחד, שהרי אז

פנינים

אפור בד "להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול" – הרי זה רק בכללות, אבל בפרטיות הרי הם **למעלה** ממעלת כהן גדול המדבר ברוח הקודש. ועפ"י יש לומר, שהיו בני הנביאים חוגרים אפור בד דוקא – לרמז על **מעלתם** לגבי כה"ג, שהכה"ג שמדבר "ברוח הקודש" בלבד, הרי זה "על פי האפור והחושן", שהם משמונה בגדים, בגדי זהב; אמנם "אפור בד" שחגרו בני הנביאים מורה על מעלה יתירה, שהרי הוא על דרך "בגדי בד" של כה"ג, בגדי לבן, שהי' לובש בכניסתו לקדש הקדשים ביום הכפורים. וק"ל.

(ע"פ לקוטי שיחות חל"א עמ' 156 ואילך)

הרמב"ם החילוק בין "רוח הקודש" ל"נבואה". ומבאר שם, שדרגת כהן גדול הנשאל באורים ותומים נכלל ב"רוח הקודש", ומדרגה זו היא גם "בעת היקיצה והשתמש החושים על מנהגיהם". אבל בהגדרת הנביאים כתב הרמב"ם "הנביאים כו' כו"ץ אין רואין מראה הנבואה אלא בחלום בחזיון לילה כו' וכולן כשמתנבאים אבריהן מזדעזעין וכח הגוף כשל ועשתונותיהם מתטרפות כו'" (הל' יסודות פ"ז ה"ב). ונמצא, שגדר "נביאים" כפי שמתבאר בספר היד כולל נביאים ממש, ולא מי שמדבר ברוח הקודש בלבד.

ומזה מובן, שאף שבני הנביאים לבשו

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

להזכיר במקדש את כל סוגי בני"י

בגדים המזכירים את בני ישראל / הקב"ה משתעשע בעצם מציאותם של בני ישראל / יהודים של "לב", של "כתפיים" ושל "רימונים" / כניסה למקדש - רק עם כל סוגי בני ישראל

לאחר ציווי השי"ת על אופן עשיית האפוד (פרשתנו כח, ו ואילך), החושן (שם טו ואילך) והמעיל (שם לא ואילך), מסיים הכתוב (שם לה) "והיו על אהרן לשרת, ונשמע קולו בבואו אל הקדש לפני ה' ובצאתו, ולא ימות". ציווי זה, אינו מוסב על המעיל בלבד, אלא תוכנו הוא ש"אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים" (רש"י שם).

על אזהרה זו תמהו המפרשים (ראה רא"ם ושפ"ח עה"פ. ועוד) תמיהה גדולה: לקמן (שם מג) לאחר שבא הציווי על עשיית שאר בגדי הכהונה, מצווה השי"ת שוב על חומרת עבודת המקדש ללא הבגדים, "והיו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד, או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש, ולא ישאו עון ומתו" וגו'. ולכאורה מכיוון שכבר הזהיר הכתוב למעלה על איסור הכניסה בלא בגדי כהונה, מדוע צריך הכתוב להזהיר שוב? ותירצו באופנים שונים.

ונוסף על מה שיש לברר ולבאר בזה על דרך הפשט (ראה במקור הדברים אריכות השקו"ט בתירוצי המפרשים כאן, ואופן מחודש בביאור הדברים), יש לעיין ולהעמיק במשמעות שני ציוויים אלו, ולהוציא לאור את אשר יש ללמוד מהם בעבודת השי"ת, וכפי שיתבאר לקמן.

בגדים המזכירים את בני ישראל

ותחילה יש לבאר את ההפרש והצריכותא שבשני הציוויים על דרך הפשט (הובא כאן בתמצית, וראה בהרחבה במקור הדברים):

הציווי השני, מוסב על כל שמונת בגדי הכהונה, שהרי הוא מופיע לאחר פירוט

כולם, ותוכנו הוא שאסור לאהרן ולבניו "לשרת בקדש" ללא בגדים אלו. לו יכנס הכהן למקדש ללא בגדי הכהונה אך לא ישרת ויעבוד בו, לא יתחייב מיתה. וכפי שמדייק רש"י וכותב "הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים במיתה".

לעומת זאת, הציווי הראשון מוסב רק על שלושת הבגדים שנפרטו לפני זה: האפוד החושן והמעיל. איסור זה בא להזהיר שאסור לו לאהרן להיכנס למקדש ללא בגדים אלו, אף אם אינו משרת. וכפי שדייק רש"י לומר "אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים".

נמצינו למדים: בנוגע לאפוד, החושן והמעיל – ישנו איסור על עצם הכניסה למקדש בלעדיהם, ואילו בנוגע לשאר הבגדים – חל האיסור רק על העבודה בלעדיהם.

וטעם הדבר: בבגדי הכהונה כשלעצמם אין עניין ותפקיד מיוחד, אלא הם חלק מהכשרת הכהנים לעבודה. וכפי שנאמר בפרשה זו גופא (שם מא) בנוגע להכנת הכהנים לעבודה: "והלבשת אותם את אהרן ואת בניו ומשחת אותם ומלאת את ידם וקדשת אותם וכהנו לי". והיינו שכל עיקר הבגדים הוא בכדי שיוכלו הכהנים לעבוד בבית המקדש, ולכן חייב הכהן ללבשם בשעת העבודה.

אך שלושת הבגדים שהם חשן אפוד ומעיל יש בהם עניין מיוחד בעצם מה שהכהן נכנס כשהוא לבוש בהם: על האפוד היו שמות בני ישראל, וכך "ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזיכרון" (שם יב); גם בחושן היו שמות בני ישראל, וגם על ידו נעשה "ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבואו אל הקדש לזכרון לפני ה' תמיד" (שם ל). ובכניסת הכהן עם המעיל, נפעל ש"ונשמע קולו בבואו אל הקדש ובצאתו" (שם לה).

ומכיוון שבבגדים אלו נפעל עניין מיוחד בעצם הלבשה, הזכרת בני ישראל ו"ונשמע קולו", לכן הוזהר אהרן לבל יכנס בלעדיהם, גם אם אינו עוסק בעבודה.

הקב"ה משתעשע בעצם מציאותם של בני ישראל

ומעתה יש להעמיק ולבאר את פנימיות שני עניינים אלו בבגדי הכהן הגדול: כללות עניינו של הכהן הגדול, הוא היותו שליח של כלל ישראל לקשר אותם עם השי"ת על ידי העבודה בבית המקדש, ובקשר זה גופא ישנם שני אופנים.

א. ישנו הקשר שבין קוב"ה וכנסת ישראל הבא על ידי עבודתם בתורה ומצוות. קשר זה מתבטא בעבודתו של הכהן הגדול בבית המקדש. הכהן משמש את השי"ת בבית המקדש, ובני ישראל עוסקים ב"לשמש את קוני" (משנה סוף קדושין) בכל מקום שהם.

ב. בני ישראל הם בניו (או עבדיו) של השי"ת מצד עצם היותם, גם לפני שמקיימים את תפקידם בעולם. השי"ת קורא על בני ישראל "והייתם לי סגולה" – כלי יקר

ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם" (יתרו יט, ה ופרש"י), וכשם שהמלכים אינם נהנים מההשתמשות ב"סגולה", אלא היא מונחת בבית גנזיהם והם משתעשעים בעצם היותה ברשותם, כך גם השי"ת משתעשע בעצם מציאותם של בני ישראל, גם לפני עבודתם (ראה בארוכה לקוטי שיחות חכ"ד עמ' 162 ואילך).

הכהן הגדול מבטא את שני סוגי התקשרות אלו בבית המקדש: עבודתו ושימוש בקודש מבטאים את ההתקשרות בהשי"ת על ידי עבודת בני ישראל; ונוסף על כך, עצם כניסתו של הכהן עם "שמות בני ישראל" עליו, גם כשאינו עובד במקדש, "מזכירה" את ההתקשרות העצמית של בני ישראל להשי"ת מצד עצם מציאותם.

יהודים של "לב", של "כתפיים" ושל "רימונים"

הזכרת עצם מציאותם של בני ישראל לפני הקב"ה, הייתה על ידי שלושת הבגדים אפוד, חושן ומעיל דווקא, כי בשלושה אלו רמוזים שלושת הסוגים שבבני ישראל:

על החושן והאפוד היו חקוקים שמות בני ישראל, "שמות" אלו רומזים על אותו סוג בבני ישראל שרואים בגלוי בהנהגתם את "שם ישראל שבהם". ולא זו בלבד, אלא ש"שם ישראל" זה חקוק אצלם בעומק.

ובזה גופא שני אופנים (ראה אור התורה פרשתנו עמ' א' תרסו ואילך): ישנם חלק מבני ישראל שהפכו את רגשות הנפש הבהמית שלהם לקדושה, ואין הם חפצים אלא בטוב ובעבודתו ית', והם רמוזים בחושן המונח על לב אהרן, שכן הם הפכו לקדושה את המידות שבלב.

לעומת החושן המונח על הלב, מונחים אבני האפוד "על כתפות האפוד" שהם "על שתי כתפיו" של הכהן. דבר זה מורה על מי שרגשותיו נתונים עדיין לענייני העולם הזה הגשמי, אך הוא כופה ומכריח את עצמו לעבדו ית'. כאשר עבודת ה' נובעת מעומק פנימיות ורגשות הלב, נחשב הדבר כעבודה פנימית; ואילו אם רגשות הלב פונים לענייני העולם, ועבודת האדם היא על ידי שכופה ומכריח עצמו, נחשב הדבר כ"בחינת אחוריים" (ראה תורה אור פרשתנו פד, ד). ועל כן, עבודת בני ישראל שעדיין צריכים לכפות עצמם לרצונו ית' – נרמזת באפוד שעל כתפי הכהן.

שני הסוגים הראשונים המה יהודים העוסקים בעבודה פנימית במוח ולב, איש איש לפי דרגתו ומעלתו. אמנם ישנם מבני ישראל שאינם שייכים לעבודה פנימית של היפוך המידות שבלב לקדושה, או של כפיית המידות שבלב. יהודים אלו שייכים רק לקיום רצונו ית' במעשה בפועל.

סוג זה של בני ישראל נרמז במעיל שעל שוליו היו רימונים. על הפסוק "כפלח הרימון רקתך" (שה"ש ד, ג) אמרו חז"ל ש"אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון"

(ראה ערובין יט, א. סוף חגיגה. ועוד). וכאשר נכנס אהרן אל הקודש הוא מזכיר לפני השי"ת את כל הסוגים שבבני ישראל, גם את הסוג הנחות הנרמז ברימונים שעל שולי המעיל.

כניסה למקדש – רק עם כל סוגי בני ישראל

ועל כך מזהיר הכתוב בריש פרשתנו, שלא יהיו הכהן להכנס בלא "אחד מן הבגדים הללו". הזכרת בני ישראל לפני ה' בבית המקדש אפשרית רק אם היא כוללת את הזכרת כ" בני ישראל, למגדולם ועד קטנם. זכירת הקב"ה את בני ישראל אינה משום עבודתם ודרגותיהם, אלא מצד עצם מציאותם, כמבואר למעלה. וממילא בזכירה זו אי אפשר לחלק בין יהודי ליהודי, וכאשר מחלקים ח"ו – אזי נפגם כל עניין הזכירה נומה שהזכירה נחלקת לשלושה סוגים בשלושה בגדים אלו, הוא לפי שיש להחדיר התקשרות זו גם בהנהגה בפועל של כל יהודי, ובעבודת היהודי בפועל יש חילוקים].

ומזה יש ללמוד הוראה לכל רב, מורה דרך, או בעל השפעה בסביבתו:

כאשר פוגשים יהודי, הרי מבלי הבט על מצבו, מעלתו ודרגתו בעבודת ה' – הנה לכל לראש מוכרחים לפעול בו "לזיכרון", להזכיר ולהאיר בו את מציאותו האמתית, שהיא נשמתו, "חלק אלוהה ממעל ממש", ש"נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית'" (תניא פ"ב), ובמילא להכניסו מיד "לפני ה'".

ולאחר מכן, מתחילים לעבוד עמו על כך שיתחיל "לשמש את קונו" בלימוד התורה וקיום המצוות בעבודות פרטיות, להסיר הדברים הבלתי רצויים שנדבקו בו, ולפעול עליו זהירות ב"סור מרע" והוספה ב"ועשה טוב", עד שתהי' עבודתו שלמה, וילך בדרך העולה בית א-ל.

פנינים

דרוש ואגדה

בגדי כהונה – לכל אחד וגם במדינה

איתא בגמרא (יומא סט, א) שכאשר "בקשו כותיים את בית אלקינו מאלכסנדר מוקדון להחרבו, ונתנו להם (רשות), באו והודיעו את שמעון הצדיק, מה עשה, לבש בגדי כהונה. . . כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו כו'", ולבסוף נתבטלה הגזירה.

שואלת הגמרא: כיצד הי' שמעון הצדיק יכול לילך לאלכסנדר מוקדון לבוש בבגדי כהונה, הרי "היוצא בהן למדינה אסור"? – וא' התירוצים בגמרא הוא: "עת לעשות לה' הפרו תורתך", ש"כשבא עת לעשות דבר לשמו של מקום, מותר להפר בו תורה" (רש"י יומא שם).

ויש ללמוד מסיפור זה בעבודת האדם לקונו:

איתא בגמ' "אלקיכם כהן הוא" (סנהדרין לט, סע"א), ו"בגדי כהונה" שהם לבושי של הקב"ה, הרי זה התורה, שהתורה נקראת לבושו של הקב"ה, כמ"ש "עוטה אור כשלמה", דקאי על התורה, שנכתבה באש שחורה ע"ג אש לבנה (פרש"י ברכה לג, ב). ובפרטיות זוהי פנימיות וסודות התורה, שבהן ניכר שהקב"ה לבוש בהן.

והנה, בדורות שלפני זה רק יחידי סגולה בלבד למדו סודות התורה ופנימיותה, אמנם, סדר זה הי' יכול להיות כאשר הכל הי' כתיקונו; אבל כאשר "עת לעשות לה'" – אזי גם "במדינה" – ולא רק בבית המקדש

ובירושלים, מתלבשים בבגדי כהונה אלו, ועל ידי זה אפשר לבטל את כל המנגדים לעבודת השי"ת, ולשמור את בית המקדש, הנמצא בלב כל אחד מישראל, שלא יחרב ח"ו.

(ע"פ תורת מנחם ח"ה עמ' 232 ואילך)

הרעש שצריך להיות "בשולי המעיל"

ועשית על שוליו רמוני תכלת גו' ופעמוני זהב בתוכם סכיב גו', ונשמע קולו כבואו אל הקודש (בכח, לג-לה)

ישנם הטוענים, שלמרות שמצד שפל מצב הדור אי אפשר להסתפק בלשבת כל אחד בד' אמותיו ובמקומו ולהמתין עד שיבואו אלו הרוצים להתקרב לה', כ"א יש לצאת ולקרב כל יהודי שהוא בבחינת "נידח" ולעשותו ל"בעל תשובה", אך אעפ"כ, מהו הצורך לעשות עבודה זו "בקול רעש גדול" – לצאת לרחוב העיר ולקרוא בקול רם לבני ישראל שיתקרבו לתורה ומצוות, בעוד שבדורות הקודמים לא מצינו שיתעסקו בענינים אלו ברעש גדול?

והתשובה לטענה זו לומדים אנו מהפעמונים שעל שולי המעיל שהיו עושים רעש גדול בכניסתו אל הקודש:

לפי כל הסימנים שבסוף מסכת סוטה רואים שאנו נמצאים בדור הנמוך ביותר – "שולי המעיל" – "עקבתא דמשיחא". וא"כ, ב"שולי המעיל" צריכים להיות "פעמונים" המרעישים, ורק כך לבוא "אל

פנינים

שמבואר בספר התניא (פל"א), שיש לבטל את כוחות הקליפה "במינה ודוגמתה כו' מיני' ובי' אבא לשדי בי' נרגא".

וע"י שעבודת "עושי רצונו" נעשית באופן של "ונשמע קולו" דווקא במקום שנשמע "קול המונה של רומי", הרי זה יביא לזה ש"אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה" (מכות שם), ש"יתקע בשופר גדול" דוקא, על ידי "קול מבשר מבשר ואומר", במהרה בימינו.

(ע"פ לקוטי שיחות חט"ז עמ' 341)

הקודש". והיינו, שהעבודה להכניס גם אלו הנמצאים ב"שולי המעיל" - "אל הקודש" ותחת כנפי השכינה הוא דווקא ע"י "ונשמע קולו" - הרעש של הפעמונים.

ועוד:

כאשר רואים שאצל "עוברי רצונו" נשמע "קול המונה של רומי" (סוף מכות), ועניני הטומאה אינם נעשים בחדרי חדרים אלא בפרסום ובקול רעש גדול, הרי הדרך לבטל "סערה" זו היא להתעסק באותו האופן בענייני קדושה, וכמו

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

מח' רש"י והרמב"ם בענין האפוד

יסיק דנח' אם בגדי כה"ג בגדר תכשיטים או בגדר בגדים, וזהו טעם החילוקים ביניהם במדת האפוד / עפ"ז יבאר פלוגתת הרמב"ם והרמב"ן בסדר הלבשה

האפוד בהפסקות [שהחגירה תידחה לאחר הנחת החושן], וגבי הכתוב דפרשתנו כ' דלא דק הכתוב "לפי שקיצר שם בענין החושן כו'", עיי"ש ובמלבי"ם. ונ"ל דשורש הדבר בפלוגתא יסודית במהות וגדר האפוד והחושן.

ובהקדים מש"כ הרמב"ם לעיל פ"ט ה"ט "האפוד רחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף וארכו מכנגד אצילי הידים מאחוריו עד הרגלים". ועי' בכס"מ (ה"ח) "רש"י בפי' התורה (פרשתנו) כתב באורך מעשה האפוד ויש קצת שינוי בין דבריו לדברי רבינו עיי"ש. וביאור כוונתו, דבמדת רחבו כ' רש"י (כח, ו) "כמדת רוחב גבו של אדם ויותר", ועוד כ' (שם, כו) "ונקפל הסינר לפני הכהן על מתניו וקצת כריסו מכאן ומכאן", וכ"ז דלא כהרמב"ם ש"רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף", דמשמע שלא יותר מזה. ובמדת ארכו כ' רש"י (שם) "וחוגר אותו כנגד לבו **למטה מאציליו** כו' ומגיע עד עקביו"; וזה

ברמב"ם הלי' כלי המקדש רפ"י: "כיצד סדר לבישת הבגדים [דכהנים] כו', כהן גדול אחר שחוגר באבנט לובש המעיל ועל המעיל האפוד והחושן וחוגר בחשב האפוד על המעיל מתחת החושן". ומשמע דלדידי' החגירה בחשב האפוד לא נעשית אלא לאחר לבישת החושן שעליו דוקא. והנה במקרא לא ברירא מילתא, דבפרשתנו (גבי הציווי) אכן נראה כהרמב"ם, "ולקחת את הבגדים והלבשת את אהרן גו' ואת האפוד ואת החושן [ולאח"ז] ואפדת לו בחשב האפוד", אולם בפ' צו (גבי הקיום בפועל) משמע להיפך, "ויקרב משה את אהרן גו' ויתן עליו את האפוד ויחגור אותו בחשב האפוד ויאפוד לו בו, וישם עליו את החושן", ובפ' הרמב"ן שם דאכן הסדר צ"ל כדמשמע התם דוקא, ודלא כהרמב"ם, "כי משה ידע בדרך הלבשה כי לעולם הבגדים תיכף ללבישת הבגד יחגור אותו בחגורה העשויה לו כו' ואין ראוי שתהי' לבישת

אלא), דרצונו לומר דאע"פ שבפשטות תכשיט הוא (ועיי' עוד להלן בזה) מ"מ יש לידע שמקומו "כנגד הלב", מקום לבישת בגדים, ולהכי שפיר הוא בכלל "ואלה הבגדים". ובזה כבר מחזור היטב דשאני הציץ (שעל המצח שאינו מקום לבגדים), שאינו שוה במהותו לכל השאר ולהכי לא נמנה במנין "אלה הבגדים".

אולם בדעת הרמב"ם י"ל דס"ל דבגדי זהב עיקרם (לא כ"כ בגדר בגדים אלא) בגדר תכשיטים (ועיי' היטב לשונו לעיל פ"ח ה"ד ובסהמ"צ מ"ע לג), וכפשטות הדברים העולה מן הכתובים דציץ חושן אפוד ומעיל אינם בגדים רגילים שלובשים אנשים סתם אלא תכשיטי נוי ויופי לכבוד ולתפארת (עיי' ראב"ע ורמב"ן פרשתנו כח, ב).

ושי' הרמב"ם זו עולה יפה מזה שבפ"ט שם, בפירוט עשיית בגדי כה"ג, הקדים ופתח במעשה הציץ לפני השאר, והיינו לפי שס"ל דעיקר גדר הבגדים הוא תכשיט, ולהכי פתח בציץ שהוא הבולט והמיוחד ביותר בגדר זה דתכשיט (וכנ"ל דהציץ לכו"ע תכשיט הוא), וגרר אחריו שאר הבגדים להורות שאף הם תכשיטים כמו הראשון שבו פתח, וק"ל (ומה שהציץ לא נזכר עם שאר הבגדים בפסוק הנ"ל דאלה הבגדים גו', שערי תירוצים לא ננעלו וינקוט כתירוצי המפרשים – עיי' האופנים שתי' במושב זקנים ובאוה"ח, ואכ"מ).

והנה רש"י בד"ה ואפוד כתב "לא שמעתי ולא מצאתי בברייתא פי' תבניתו ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו רחבו כרוחב גב איש כעין סינר שקורין פירצינ"ט שחוגרות השרות כשוככות

דלא כהרמב"ם שכ' כנ"ל "ואורכו מכנגד אצילי הידים מאחוריו עד הרגליים".

והנ"ל דאף שאין בין רש"י לרמב"ם אלא "שינוי קצת", באמת הוא שינוי מהותי התלוי בחקירה בהגדרת כללות בגדי זהב דכה"ג, שנא' בהם בפרשתנו "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת", ויש לדון אי עיקר הגדר הוא בגדי קדש, ורק שהם בגדים שנעשו באופן נאה ויפה ומיוחד, מזהב ותכלת כו', ובמדה וציור ע"ד בגדי מלכות, שעיי'ז הם "לכבוד ולתפארת"; או שי"ל בהיפוך, דעיקרם ומהותם העצמית הוא מה דהו"ל "לכבוד ולתפארת" – תכשיטים (ולא לבושים ובגדים סתם), אלא שנעשו תכשיטים אלו בצורת בגדים.

והנה הרבה ממפרשי המקרא הקשו אמאי לא מנה הכתוב בפרשתנו "ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד גו'" גם הציץ, עיי' מה שתירצו ואכ"מ, וצע"ג שנתעלם רש"י מן הקושיא אף שדרכו לסלק כל קושי העולה בפשט המקראות, וי"ל דהמפרשים הקשו כן כי נקטו דעיקר גדר הבגדים הוא תכשיטים, ולהכי הי' הציץ צריך להמנות עמהם שהרי כל כולו הוא מין תכשיט (עיי' שבת סג, וראה ראב"ע ובחיי פרשתנו כח, ד. ועיי"ע תוד"ה ת"ש נזיר נד: ובמ"ש עליו במגדל עוז הל' נזירות ז, ח); אבל י"ל דלרש"י הקושיא מסולקת מעיקרא כי כבר הודיענו דאזיל כאופן הא' דהו"ל בגדר בגדים, והוא במה שטרח לפרש על "חושן" – "והוא תכשיט כנגד הלב" (והרי הודעת מקום לבישתו אינה ענין לכאו' לפי' התיבה עצמה הנצרך כאן,

כבד מאחר שמקומו על הלב, כנ"ל), דכמו"כ האפוד הוא תכשיט כנגד מקום מסויים בגוף (ורק משום הכי נכנס במנין "אלה הבגדים"), אבל לא לבוש מעיקרו, וכמובן מפשטות הכתובים דחושן ואפוד קשורים זב"ז ויש לדמותם. וע"ז קאי "ולבי אומר לי" (ולא על עצם התבנית שכבר הוכיחה מן הכתובים), דקמ"ל שהאפוד הוא תכשיט שאינו רק כנגד מקום מסויים בגוף (ע"ד החושן) אלא תכשיט (לנוי וליופי) שמשמש כלבוש ממש (ועיי' היטב ל' גור ארי' על רש"י תרומה שם בסופו); היינו ד"לבי אומר לי" קאי אמ"ש אח"כ "שהוא חגור לו מאחוריו כמין סינר" . שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים", היינו לבוש (סינר) ממש.

וזהו גם שטרח וביאר "שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים", דלכאור' אחר שכבר כתב "כעין סינר", והוסיף גם פירושו בלע"ז, אמאי נצרך גם לתיאור זה, אלא שבזה ביאר יותר גדר (וטעם) הלבוש שבאפוד, דמצד א' הוא לבוש מיוחד של גדלות "שחוגרות השרות", ובמילא הוי בגד "לכבוד ולתפארת" ובדומה לחושן שהוא תכשיט, בגד של מלכות. אבל לאידך אינו דומה לחושן, דאפוד הוא מה שלובשים כשרוכבות על הסוסים, דאז לובשים בגדים לצניעות יתירה (היפך ענין התכשיטים ש(עיקר) זמנם הוא בעת וכדי להראות העמים והשרים וכו'). דמזה מובן לגבי הכה"ג, דאין האפוד רק בגדר תכשיט, כ"א תכשיט שהוא סוג של לבוש שהכה"ג לובש משום צניעות יתירה דכה"ג (וע"ד צניעות יתירה שמצינו באבני מזבח דוקא שלא יעלו בו הכהנים במעלות, ואף

על הסוסים כו"). וצ"ע מש"כ "ולבי אומר לי" דמשמעו שמחדש מדעת עצמו צורת האפוד בלי מקור, שהרי בהמשך פירושו מביא ראיות מהפסוקים עצמם להכריח פרטי צורת תבניתו, וז"ל "נאמר (ש"ב ו, יד) דוד חגור אפוד בד למדנו שהאפוד חגורה היא וא"א לומר שאין בו אלא חגורה לבדה שהרי נאמר (צו ה, ז) ויתן עליו את האפוד ואח"כ ויחגור אותו בחשב האפוד . . וא"א לומר שעל שם שתי הכתפות שבו הוא קרוי אפוד שהרי נאמר (פרשתנו כח, כז) שתי כתפות האפוד למדנו שהאפוד שם לבד והכתפות שם לבד והחשב שם לבד". והרי אף הרמב"ם הלך בדומה לו בצורת האפוד (אלא שב"קצת שינוי" כנ"ל) ולא ראינו שהדגיש שזהו דבר בלי מקור (כדרכו להוסיף בכיו"ב "יראה לי"), אכן עיי' בקרית ספר להרמב"ם דהדברים עולים מפשט המקרא; ומהו שהוצרך רש"י לומר דהוא חידוש מדילי'.

ונראה בכוונת רש"י דבא בהמשך לשיטתו הכללית דעיקר מהותם של בגדי כה"ג הוו בגדר לבושים ולא תכשיטים, ובעי' לחדש מהו גדר ה"לבוש" וה"בגד" שבאפוד, שהוא אף יותר חד מבחושן (ששם ביאר דהא דהוי בגדר לבוש הוא רק משום מקומו, כנ"ל), דהנה בפ' תרומה (כה, כז) כ' "חושן ואפוד מפורשים בואתה תצוה והם מיני תכשיט", והרי כן מובן מפשטות הכתובים בפרשתנו, שחושן ואפוד אינם לבושים רגילים סתם, כ"א תכשיטים לנוי וליופי, לכבוד ולתפארת; ומעתה ה' אפ"ל דגדר האפוד דומה להחושן, שהוא כנ"ל "תכשיט כנגד הלב" (היינו דמצד ענינו כשלעצמו ה"ה תכשיט אלא שמ"מ מוגדר

שהיו לבושים במכנסיים).

והעולה מכהנ"ל לענין אפוד, דלשי' הרמב"ם האפוד הוי בגדר תכשיט לגמרי (ככל בגדי כהונה), והוי ע"ד ובהמשך לחושן דהויא תכשיט בפשטות, כנ"ל, ומחזור היטב שלא הוצרך להודיע דהדבר מחוסר מקור – כי לדידי' הוא מתפרש כפי העולה מפשטות הכתובים, משא"כ רש"י חידש דהאפוד הוי בגדר בגד ולבוש. ומעתה יתחוויר היטב השינויים בתבניתו. דלדעת רש"י דהאפוד הוא (בעיקר) לבוש, ומשום צניעות יתירה דכה"ג, לכן ס"ל במדת ארכו שהי' ממתניו למטה מאציליו, ולא למעלה מזה דלא שייך שם ענין הצניעות, וכן ס"ל ד"מגיע עד עקביו" משום צניעות, וכן ס"ל במדת רחבו דהי' "כמדת רוחב גבו של אדם ויותר", "נכפל הסינר לפני הכהן על מתניו וקצת כריסו מכאן ומכאן", דזהו משום שהי' בגדר לבוש לכה"ג. משא"כ לדעת הרמב"ם, שהאפוד הוא (בעיקר) בגדר תכשיט, הרי אין טעם לחדש פרטים הנ"ל במדת ארכו ורוחבו שמשמש יותר כלבוש, אלא ס"ל דהוא תכשיט שלבוש במקום מסויים בגוף, ולכן "רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף (ולא יותר מזה) וארכו מכנגד אצילי הידים מאחריו עד הרגלים (ולא עד עקביו)".

ועדיין יל"ע אמאי להרמב"ם מדת ארכו "מכנגד אצילי הידים", דלא כרש"י

שמתחיל למטה מאציליו. ובאמת גם זה יובן לפמשנ"ת, די"ל דלהרמב"ם האפוד הוא בגדר תכשיט כהחושן, ושוב אין האפוד והחושן ב' תכשיטים נפרדים (לגמרי), אלא מהוים ביחד תכשיט שלם (ועיי' מש"כ בספ"י מהל' כלי המקדש, דשאלה באורים ותומים ורוח הקודש שבה הי' באפוד וחושן יחדיו. ועיי' נמי בפ"ט ה"י דלהרמב"ם איסור לא יזח החושן מהאפוד הוא משום שבוה "מפרק חיבורן" כו' והוי איסור תמידי, אפי' שלא בשעת עבודה, ודלא כהחנינון מצוה ק ועוד). ולהכי מתחיל "מכנגד אצילי הידים", שזהו המקום שהחושן מונח בו דמשלימים לתכשיט א' (עיי' היטב ל' הרמב"ם שם ט, יא). משא"כ לרש"י אינו דומה לגמרי החושן לאפוד, כנ"ל, ואין יסוד לנקוט דהוו משלימים לדבר אחד, אלא האפוד מתחיל "למטה מאצילי ידיו" – אחרי שנסתיים החושן.

ולפכ"ז מחוות הפלוגתא בסדר הלבשה, דהרמב"ן אזיל כרש"י דהאפוד והחושן הם שני גדרים נפרדים ולהכי מסתברא לי' לפרש דיש לגמור תחילה לבישת האפוד לגמרי ע"י החגירה, ורק לאחר"ז להניח עליו החושן. משא"כ להרמב"ם דגדרם כלבוש אחד, שכולו תכשיט אחד, שפיר יש לדחות גמר והשלמת הלבשה – שהוא החגירה – לאחר הלבשת החושן, וק"ל.

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

הגדלת המוסד - הוספת תלמידים!

יותר תלמידים - פחות חובות!

...זה כשנתיים שהנני מנצל כל הזדמנות לעוררם הן ישר והן מן הצד - על ההכרח הכי גדול בריבוי תלמידים, וגם כפשוטו בכמות.

ולדאבוני ולצערי לא שמו לב לזה, ולמרות שכתבתי שהגדלת מספר התלמידים יגדיל עוד יותר צנורות ההכנסה, באו לידי סברא שההיפך נכון, היינו שכל שיצמצמו מספר התלמידים יקטינו את החובות, ועכ"פ לא תתרבה ההוצאה אף שתקטן ההכנסה, ואפשר עוד מאיזה טעמים, אבל בכל אופן בהנוגע לפועל - נתמעט מספר התלמידים, ומוכן שכל הטעמים והתירוצים שכתבו לי בזה - שסוג זה אינו מתאים וסוג זה עלול לקלקל, ואפילו את"ל שהתירוצים מתאימים, הלואי היו משתדלים ברכישת תלמידים מסוגים שאפילו לדעתם מתאימים ככל הדרוש - שהי' מספר תלמידים בישיבה עתה עכ"פ בכפלים.

(אגרות קודש ח"יג עמ' מו)

בנוגע לתלמידים חדשים - כבר חוותי דעתי מכבר, שנצרך הדבר במאד מאד, ולפעמים תכופות בענינים כמו אלו כדאי להתחיל בהדבר שזה ממשיך אחר כך גם האמצעים ולא דוקא בהיפך - לחכות בהתחלה עד שיהיו אמצעים.

(אגרות קודש ח"ה עמ' קלה)

מהו הסימן שהמוסד הולך וגדל?

בהנוגע לקבלת תלמידים חדשים לזמן הבא עלינו לטובה, - הנה בכלל מוכרח הוא [הדבר] כי זהו סימן היחידי כלפי חוץ להגדלת מוסד חינוך, - אבל כמות התלמידים - חדשים תלוי' בהאפשרויות לסדרם וכו', וההוצאה הכרוכה בזה. ועל פי הוראת נשיאנו

הק', הגנה כשמעמידים את הדברים באופן רחב אזי נותן השם יתברך בהרחבה.

(אגרות קודש ח"ט עמ' רע"ב)

הוספה בכמות ובאיכות – בתלמידים ובמורים

...ובודאי למותר לעוררו על פסק תורתנו הקדושה תורת חיים ותורת עולם שמעלין בקודש ובודאי לא יסתפקו עם המצב כמו שהוא עתה אלא יוסיפו בזה הן בכמות והן באיכות היינו במספר התלמידים ותלמידות וכן ברמת הלימודים. ומובן מעצמו שבכדי שיתוסף בהתלמידים והתלמידות צריכה להיות הוספה בהמורים והמורות, וגם כן הן בכמות והן באיכות היינו בכמות הידיעה בתורה ובקיום מצותי' ובאיכות הידיעות היינו בהבנה לעומקן ובקיום המצות בהידור. וכיון שהקב"ה דורש זה מאתנו בטח ניתנו הכחות על זה ולפום גמלא שיחנא.

(אגרות קודש ח"ט עמ' שכ"א)

כמות מביאה לאיכות – 'אחד יוצא להוראה'

...אף שמבואר בכמה מקומות ובדא"ח שלא הכמות הוא העיקר, ואחד הי' אברהם וירש זרעו את הארץ, אבל ביחד עם זה מבואר בכמה מקומות גם מאמר חכמינו ז"ל הידוע אלף נכנסים למקרא וכו' אחד יוצא להוראה, שנקודת הביאור, שכמות של אלף כניסה למקרא נוגע בשביל שיהי' אחד להוראה, ובהדגשה יותר יובן על פי המבואר (בלקו"ת לג' פרשיות ג' ע"א) שהאלף הוא בעולם העשי' ובזה תלוי האחד להוראה בעולם האצילות, עיי"ש דברים נפלאים בזה.

ומובן שלא לדרשה קאטינא, כי אם על דבר כמות התלמידים בהשיבה שמבהילה היא...

(אגרות קודש חכ"ב עמ' ל')

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'

מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

אחריותו של העוסק בחינוך

מחנך או מדריך או ריש דוכנא כל תנועה קלה שלו בידו להחיות ולהמית, אם יעמוד חזק על משמרתו יחיו כל התלויים בו ואם יטה מן הדרך גם בתנועה קלה בין שתהי' התנועה ההיא תנועת דיבור או תנועת מעשה יגרום להמחונכים רוב טעות וקלקול ח"ו ובתנועה טובה אך טוב וכו'

"בידך ניתנו חיי אנשים"

הנני חפץ להגיד לך דברים אחדים, ידוע תדע כי בשעה אחת שלך תלוי גורל חיי אחיך הלומדים שי', לא גורל חייהם הגשמיים בלבד כי אם גורל חייהם הרוחניים בזה ובבא.

הדברים האלה יהא תמיד לנגד עיניך כי בידך נתנו חיי אנשים ולא חיים גשמיים כי אם חיים רוחניים, ההשגחה העליונה גורה עליך כי אתה תהי' לראש, על כן עליך לדעת כי כך הדבר תלוי.

האיש אשר הוא מחנך או מדריך או ריש דוכנא, כל תנועה קלה שלו בידו להחיות ולהמית, אם יעמוד חזק על משמרתו יחיו כל התלויים בו, ואם יטה מן הדרך גם בתנועה קלה בין שתהי' התנועה ההיא תנועת דיבור או תנועת מעשה, יגרום להמחונכים רוב טעות וקלקול ח"ו, ובתנועה טובה אך טוב וכו'.

בידך נמסרו חיי אנשים, חיים רוחניים, אם על משמרתך תעמוד ביגיעה גדולה ובמסירה ונתינה אמיתית אז אשריך וטוב לך כל הימים ותקיים פקודת מורך ורבה הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [מוהרש"ב] זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אשר פקד כי כל המשגיחים

והמשפיעים ימסרו עצמם במסירה ונתינה אמיתית על עבודתם בקדש והבטיחם כי אז יראו אור כי טוב בגשמיות ורוחניות.

(אגרות קודש ח"ב עמ' קיז-ח)

חוב קדוש לעסוק בטובת החינוך

כל אב או סב מחסידי חב"ד השקיע את שימת הלב הגדולה ביותר לחינוך ילדיהם הצעירים שהתחתנו, שישמרו את מנהגי חסידי חב"ד כמותיהם וכמו שהי' אצל אבותיהם. בשנות ילדותי שמעתי מזקני החסידים מה ששמעו עוד בשנות ילדותם מהמלמדים שלהם, שזקני החסידים הם ה"מיילדות" של החסידים, המגדלים את המחונכים שלהם כפי שגידלו אותם.

על חסיד מבוגר הי' מוטל חוב קדוש להיות שקוע בטובת החינוך של אברך צעיר, לגדלו ולחנכו בדרכי החסידות: הן בידיעה והשגה שיעלה בעלי' מן הקל אל הכבד, והן בעניני עבודה בתיקון המדות שיהי' בסדר מסודר.

מחנך חסידי חב"ד, ראשית כל, הי' מניח את כל כחו בנוגע למחונך, לכיבוד הרפש, הטיט ואבק היבש, לאחר מכן לרוחצו במים חמים ולשפשפו בסכין להוציא ממנו את הבלוע – ההנהגות המושרשות בעומק, הבאות מה"צרעת ממארת" המוטבעת, המרה והחשוכה הנקראת "אני".

(תרגום מספר השיחות תש"ט עמ' 295 – לקוטי דיבורים המתורגם חלק ג' עמ' 704)

מסירות נפש מסויימת

למחנך צריכה להיות מסירות נפש מסויימת בנוגע לחינוך, והמסירת נפש של המחנך מעמידה את המחונך בקרן אורה, בקרן אמיתית ומאירה.

(תרגום מספר השיחות תש"ח עמ' 247)

